

САШКО ДЕРМАНСЬКИЙ

три
казкові
повісті

Ілюстрації Максима Паленка

«НАШ ФОРМАТ» · КИЇВ · 2021

УДК 821.161.2'06-343-93

Д36

Дерманський Сашко

Д36 Три казкові повісті / ілюстрації Максима Паленка. — К. : Наш Формат, 2021. — 304 с. : іл. — (Серія «Фентезі»)

ISBN 978-617-7973-41-5 (паперове видання)

ISBN 978-617-7973-42-2 (електронне видання)

У цю книжку ввійшли три казкові повісті одного з найпопулярніших сучасних українських дитячих письменників Сашка Дерманського: «Король буків, або Таємниця Смарагдової Книги», «Царство Яблукарство» і «Танок чугайстра». Їх вирізняють карколомні сюжети і таємничі пригоди, дивовижні персонажі і сміливі рятівники Добра (бука Гаврик, дракониця Джульетта, лепрехун Шмигун і народ яблукарців, зворушливий чугайстер, мудрий мольфар і чарівні нявки, Натан і Джо, Іванко, Лілька й Васько) та фірмовий гумор автора.

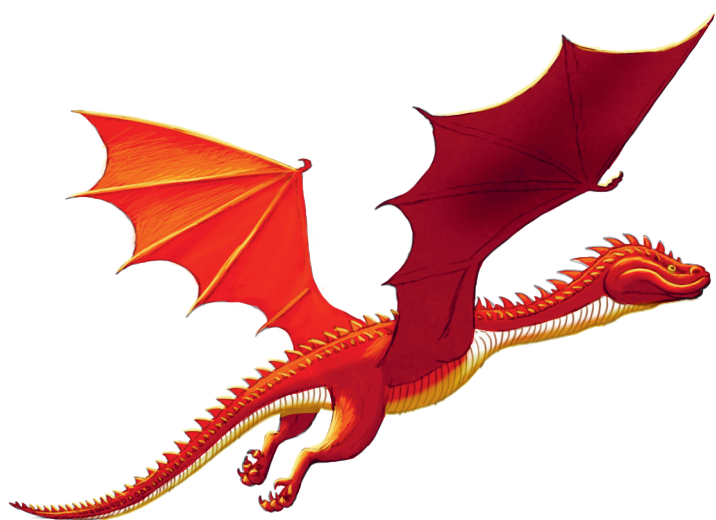
А лейтмотивом усіх цих творів є мудрий заклик «Бережіть зернятка ваших душ!».

Повісті рекомендовані МОН України до вивчення у шкільній програмі.

УДК 821.161.2'06-343-93

ISBN 978-617-7973-41-5 (паперове видання)
ISBN 978-617-7973-42-2 (електронне видання)

Усі права застережено
© Сашко Дерманський, текст, 2021
© Максим Паленко, ілюстрації, 2021
© ТОВ «НФ», виключна ліцензія
на видання, оригінал-макет, 2021

КОРОЛЬ БУКІВ

або

Таємниця Смарагдової КНИГИ

Чорне озеро

— **Я ніколи** в цьому житті не висплюся, — невдоволено пробубнів Гаврик, широко позіхаючи.

Він легенько потягнув на себе обидві віжки, і Джульєтта, згорнувши могутні крила, почала спускатися донизу крізь густі пасма липкого синюватого туману.

За хвилю під ними тьмяно заблищало нерухоме плесо озера. Воно розкинулося між зловісно вишкірених у небо го-стрих скель. На берегах озера не було ні травинки, ні куши-ка — саме руде каміння обрамлювало чорну тацю водойми. Жодна стежечка не вела до озера, тож було видно, що до ньо-го ніколи ніхто не приходив ні на водопій, ні купатися, ні просто відпочити від суєти Міста. Цікаво, а кому б вистачило клепки прийти на прогулянку до Чорного озера, а тим паче скупатися в ньому... Навіть з висоти драконячого польоту дивитися на нього було моторошно. Проте Гаврик уже звик: він бував тут щоранку вже майже рік. Бував не з власної при-мхи, а для роботи.

Гаврик кинув у порожнечу відро і почав розмотувати довгу мотузку, прив'язану до його дужки.

— Спустися трохи нижче! — скомандував він і перехилив-ся донизу, міцно затиснувши в руці мотузку й ризикуючи впасти з лускатої спини дракониці в чорну, поки що спокій-ну, безодню.

— Ми вже й так занадто низько, — стривожено гукнула Джульєтта. — Поглянь: озеро прокидається!

Справді: ще мить тому нерухома блискуча поверхня водо-йми раптом вкрилася великими пухирями. Вони роздували-ся до розмірів середньої повітряної кулі, а потім лунко луска-лися, посилаючи в небо сірі звивисті хвости димів.

— Ще крапельку, сестричко, — наполягав Гаврик, — бо з цієї висоти мені не дістати.

Дракониця заплющила очі і знизилася ще на кілька метрів.

— Є! Тримай висоту! — гукнув Гаврик і, вправно перебираючи руками, почав підтягувати за мотузку вже повне відро.

Озеро відреагувало миттєво. Ніби відчувши, що його стало менше на ціле відро, воно вистрелило вгору десятками чорних струменів.

— Угору! — скомандував Гаврик, хапаючи однією рукою дужку відра, а другою — міцно стискаючи віжки.

Дракониця стрімко зринула в ранкове небо, подумки дякуючи Вігору, богові драконів, за те, що й цього разу їм пощастило втекти неушкодженими. І сьогодні озеро вистрелило своїми смертоносними газовими стрілами в молоко, тобто просто в туман. Переконавшись у своїй недосяжності, Джульетта розправила крила і взяла курс на гострі шпильці замку.

— Гайда, Джульетточко, — підганяв драконицю її вершник. — Ми ж не хочемо запізнитися і роздратувати нашого повелителя, щоб він скис!

Джульетта ледь чутно здригнулася всім тілом.

— Чи ти мухоморів об'ївся?! Тихіше там, бо чують мої обидва серця, що сьогодні в Місті стане менше на одного буку й на одну гарненьку драконицю.

— Чого це я маю розмовляти пошепки?

— Хіба ти забув про крилунів? У них дуже гострий слух.

— Облиш, ті нишпорки ще сплять у таку пору, — позіхнув Гаврик. — Мені взагалі здається, що в цілому світі ще всі сплять. Крім бідолашного буки, добувача магічної смоли, та його вірної дракониці.

— Твоя правда, — обернулася до Гаврика Джульетта, — он Спалах, наприклад, із Трумом доставляють м'ясо в замок не на п'яту годину ранку, як ми — смолу, а аж на сьому.

— То Нарит, виходить, цю смолу натщесерце п'є, чи що? — пробурчав бука. — Коли він вже нею подавиться і ми нарешті виспимось?

— Прикуси язика, Гаврику, — злякано скрикнула дракониця. — Не знаю, що ти собі надумав, але я ще планую трохи пожити. Хоча б так, як зараз: возячи на спині пришелепуватого буку з відром у руці та бджолами в голові.

— І чого це я пришелепуватий, та ще й із бджолами?

— Бо верзеш не те, що треба. Ти думаєш, що коли крилуни перекажуть Нариту твої слова, він нагородить нас вершковою запіканкою за красномовство?!

— Це було б добре! — ковтнув слину Гаврик. — Ми, до речі, з таким графіком роботи сьогодні навіть поснідати не встигли.

— Якби ж ти не проспав...

— Це я проспав?! А хто повинен був мене розбудити? Хіба не ти?

— Ну я. Я теж проспала, пробач.

— Гаразд, обоє винні. Нічого, ось одвеземо смолу тому старому вилупню й поласуємо вершковим морозивом. Залетимо в кав'ярню до Марти, ге?..

— Я так і знала, — раптом з досадою вигукнула Джульєтта, — поглянь...

Попереду мелькнули невеликі комашині крила і коров'ячий хвіст крилуна. Крилуни були офіційними шпигунами і донощиками Нарита. Нишпорка, що несподівано виринув з туману неподалік Гаврика і Джульєтти, почав знижуватися в напрямку замку.

— Думаєш, він щось почув? — досить легковажно спитав Гаврик.

— Повз слонячі вуха крилунів рідко що пролітає. Проте... в замок все з'ясується...

Джульєтта приземлилася біля воріт замку прямо перед двома вайлуватими троями, що охороняли вхідну браму. Обидва здоровані тримали в ручищах по дебелій довбні. Це, власне,

були молоді дубки, вирвані з корінням і абияк обчухрані зубами тролів.

Годинник на Ближній вежі показував за три хвилини п'яту. — Відчиняйте, чого поставали! — гукнув Гаврик.

Тролі, що не вирізнялись якимось там розумом, та ще й були підсліпуватими, почали вдивлятися в землю. Вони довго мружили свої тупі оченята, доки не побачили малого буку.

— Воно щось пищить, — бовкнув один троль своєму напарнику.

— То вглии його дрючком, — порадив той.

— Невже ви, хлопчики, не бачите, що перед вами — добувач магічної смоли і його дракониця? — крикнув Гаврик. — Чи, може, Нарит давно не міняв місцями ваші голови?

Одного разу Гаврик із Джульеттою стали свідками жахливого покарання, що вчинив цим велетам-нетіпахам їхній господар. Тролі чимось не догодили Наритові, й він у приступі люті вигукнув якесь заклинання. Те, що сталося з вартовими, нагнало б жаху на кого завгодно. Голови обох відірвалися від їхніх здоровенних тіл, піднялися високо вгору, закрутилися, наче у водяному вирі, то віддаляючись, то на шаленій швидкості вдаряючись одна об одну. Потім вони опустилися донизу і, гепнувшись на закривавлені зеленкуватою кров'ю шиї гігантів, якимось дивним чином приросли до них. Але при цьому кожному тролеві дісталася голова його друга. Приголомшені тролі несамовито закрутили чужими головами і закліпали очима. Спочатку вони ревли від болю і повної безпорадності, а потім почали ганятися з дубцями за зірочками, що миготіли в них перед носами. Ще довго після того тролі не могли прийти до тями і плуталися: хто є хто. Із часом вони звикли до нових голів, а голови — до нових тіл.

Вартові, як виявилось, добре пам'ятали про ту екзекуцію, і спогади вочевидь були не найприємнішими: обидва здоровила наввипередки кинулися відчиняти браму.

Із п'ятим ударом годинника Гаврик і Джульєтта увійшли до тронної зали замку.

Нарит возсідав на троні з драконячих ребер навпроти вхідних дверей. Щоразу, коли Джульєтта бачила трон, вона просто закипала ненавистю до повелителя Міста, обидва її серця гупали так голосно, що Гаврикові доводилося затуляти вуха, щоб не оглухнути. Нарит кожного ранку спостерігав приступи Джульєттиної нелюбові й отримував від цього неймовірну насолоду. Він розумів усю безпорадність дракониці й упивався своєю беззаперечною владою та магічною силою. Тим паче, що саме Джульєтта зі своїм малим другом букою щоранку приносила Наритові ціле відро його могутності. Смола з Чорного озера день у день поповнювала силу чарівника.

— Ага, ось і мої довгождані друзі! — зареготав Нарит. — Що ви мені там принесли? Чи не відерце солоденької смоли? А що це так стукає голосно? Чи не гарячі дівочі серденька?

Гаврик із Джульєттою стояли перед лихим чародієм, понуривши голови.

— Годі сюсюкання! — раптом вереснув маг, відкидаючи полу чорного плаща і простягаючи вперед руку. — Давай сюди відро!

Гаврик слухняно підніс магічний напій Наритові.

Чарівник схопився за дужку кістлявою рукою з персьнями на пальцях і пожадливо, нахильцем став пити просто з відра. Потім жбурнув відро Гаврикові під ноги і крикнув:

— Геть! Завтра щоб були без запізньєнь!

Друзі обернулися, щоб іти, й носом до носа зіткнулися зі вже знайомим крилуном. Він, низько зігнувшись, прошмигнув повз буку й драконицю і майже поповз до трону.

У Гаврика все так і обімліло, а серця Джульєтти загупотіли вдвічі голосніше й утричі швидше. Вони бачили перед собою лише заповітні двері, у які ще ніколи не хотілося вийти так швидко, як тепер.

— Стійте! — безжальним вироком прогрімів голос Нарита, наздогнавши добувачів магічної смоли біля самих дверей.

Гаврик і Джульєтта із жахом обернулися, передчуваючи найстрашніше. У ногах Нарита стояв мавполий крилун і шкрівся в задоволеній посмішці.

— Завтра мені знадобиться двоє відер магічної смоли! — крикнув чарівник. — І щоб без запізньє!

— Слухаю, ваша темностє, — через силу вичавив із себе Гаврик і вислизнув у двері вслід за Джульєттою.

В кав'ярні у Марти

Гаврик і Джульєтта сиділи за сірим дубовим столом у кав'ярні, наминали вершковє морозиво і намагалися заспокоїтись після відвідин замку. Джульєтта час від часу підсолювала і перчила свою порцію морозива. Відтоді як дракони перестали бути вогнедишними, точніше, після того як Нарит страшним закляттям позбавив їх цієї властивості, все драконяче плєм'я постійно відчувало нестерпну печію в роті. Джульєтта боролася з нею за допомогою солі та перцю. Їх дракониця завжди мала із собою про запас.

— Хочеш трохи солі? — запропонувала вона й Гаврикові.

— Красно дякую, але мені смакує й так.

— Цікаво, а навіщо це Наритові аж два відра смоли завтра?

— Може, щоб нарешті подавитися, — сердито буркнув бука.

— Знову за своє! Ти дограєшся, ой, ти колись дограєшся, Гаврику. Я не знаю, як це ми сьогодні вислизнули...

— Таки-так, — погодився бука. — Коли я побачив того крилуна, мені захотілося негайно розчинитися в повітрі.

— Ти ж знаєш, що це неможливо, — зітхнула Джульєтта. — Відколи скінчилася війна... відколи Нарит виграв війну, буки не володіють магією, а дракони, на жаль, не вміють дихати вогнем.

— Ще по одній порції? — спитав Гаврик.

— Ага, — кивнула дракониця.

Гаврик устав зі стільця і пішов до відьмочки Марти, яка стояла за стійкою, замовляти морозиво.

Джульетта обвела поглядом тісну залу кав'ярні. Відвідувачів було небагато: декілька захмелілих гномів у зелених каптурах, дві неповнолітні відьмочки та зграйка потерчат, що їли солодку вату. Та й усе. Хоча ні, в дальньому, погано освітленому кутку сидів іще хтось. І не дивно, що Джульетта одразу не помітила його. Самотній відвідувач, крім того, що сидів у найтемнішому закапелку кав'ярні, ще й постійно шулився і затулявся здоровенним кухлем з якимось зеленкуватим пінистим напоєм.

— Думаєш, усе те — правда? — Гаврик поставив на стіл блюдця з морозивом і всівся на місце.

— Що ти маєш на увазі?

— Ну, ти сама знаєш... — Гаврик озирнувся довкола і пошепки продовжив: — Про Смарагдову Книгу і про Крива.

Джульетта теж перейшла на шепіт:

— Навряд чи це просто легенди. Війна драконів скінчилася лише якихось триста років тому. А про те, що раніше дракони були вогнедишними, відомо навіть тупим троям. Мабуть, і про буків-чарівників теж правда. А що вже...

Джульетту обірвало дзеленчання дзвоника, який висів на дверях кав'ярні.

На порозі постали троє песиголовців. Усі присутні враз замовкли і стали чекати, що ж буде далі. Тривожна мовчанка повисла між рудою підлогою і тьмяними каганцями, що конвульсивно блимали в лампадках під стелею.

Усі знали, що песиголовці завітали до кав'ярні не пломбір їсти. Вони були найвірнішими прислужниками Нарита, його охороною та солдатами. Їхня жорстокість не знала меж. Крім того, на відміну від тролів, песиголовці були ще й доволі кмітливими. Вони, крутячи навсідч своїми бульдожими головами

й вивчаючи присутніх, пройшли до шинквасу й заходилися про щось розпитувати Марту.

Джульетта одразу помітила, як таємничий відвідувач, що був у дальньому кутку, побачивши нових гостей, пірнув під стіл. Рачкуючи попід столами, він почав пробиратися до виходу.

У цей час Марта щось сказала песиголовцям і тицьнула ножем, яким різала телятину на канапки, туди, де щойно сидів загадковий чоловічок. Наритові вояки прожогом кинулися до дальнього стола. Проте на ньому стояв тільки напівпорожній кухоль. Один з песиголовців люто гаркнув і, розмахнувшись сталеву булавою, розтрощив на друзки невинну посудину. Собакоголові почали нишпорити очима по кав'ярні.

Тим часом утікач шмигонув під стіл Гаврика та Джульетти. Тепер дракониця його розгледіла — це був старий лепрехун. Його червоний жупан геть забруднився пилом і розлитим по підлозі грогом, трикутний капелюх з'їхав набакир, а в руці він тримав якусь згорнуту трубочкою чорну книжечку. Хоча ні, щойно утікач заповз під їхній стіл, книжечка почала зеленіти просто на очах у здивованих дракониці й буки. Ця дивовижна зміна, здавалося, більше вразила самого лепрехуна, ніж добувачів смоли. Погляд його враз заяснів радістю, і він миттю простягнув Гаврикові свого зошита.

Раптом від радісного скаженого викрику песиголовців на столах забряжчав посуд, і бідолаха в трикутному капелюсі зрозумів, що його помітили.

— Сховай, — прошепотів лепрехун. — Нарешті я знайшов тебе. Сховай...

Лепрехуна висмикнули з-під стола за ногу і скрутили у три погибелі. Один з песиголовців грізно поглянув на Гаврика і Джульетту.

— Вам теж доведеться піти з нами.

— Нам і тут непогано, — кинув Гаврик, удаючи, що він зовсім не боїться.

[Почитати опис, рецензію і купити на сайті nashformat.ua](https://nashformat.ua)

— Ви спільники цього небезпечного злочинця, тому доведеться піти по-доброму, інакше... — Песиголовець багатозначно струснув булавою перед самим носом Джульетти.

— Ми вперше бачимо цього лепрехуна, — холоднокривно проказала дракониця.

— Облиш їх, — гаркнув другий песиголовець. — Не бачиш, це ж добувачі магічної смоли.

— Ну то й що, — відмахнувся настирливий вояк.

— Якщо Нарит залишиться завтра без смоли, — сказав Гаврик, — він вас по голові не погладить.

— Добре, живіть поки що, — роздратовано кинув песиголовець і вийшов з кав'ярні разом зі своїми товаришами та нещасним полоненим.

Гаврик крадькома запхнув зошита собі за пазуху і прошепотів Джульетті:

— Додому. Негайно додому. Якийсь дурнуватий день сьогодні.

Вони розрахувалися за морозиво і вийшли на свіже повітря.

Щоценник Крива

Гаврик і Джульетта мешкали в перехнябленій халупі на околиці Міста. Довкола їхнього житла росли розлогі дуплисті осокори. У дуплі одного з них жив старий пугач Понтій. Він частенько залітав у гості до своїх сусідів, щоб погомоніти про те про се. Понтій був переконаний, що вміє передбачати майбутнє. Щодня пугач робив десятки передбачень. Наприклад, що з понеділка почнеться новий тиждень, що взимку не буде дощів, а йтиме переважно сніг, що в Джульетти незабаром

закінчиться сіль у сільниці, що Гаврик зранку проспить на роботу і таке інше. Як не дивно, деякі з цих передбачень справджувалися.

Останніми днями Понтій увесь час торочив про наближення нової війни. Ось і сьогодні, тільки-но Гаврик із Джульеттою ввійшли до хати, у вікно залетів пугач.

— Війна вже близько, шановні мої, — заторохтів птах, — запасайтесь харчами. Голод буде, пошесть буде, згадаєте мої пророчі слова...

— Ой, тільки не треба починати старої пісні! — вхопився за голову Гаврик. — Яка там війна...

— Колишня війна, шановні мої, відновиться. Голод буде, пошесть буде, страх буде.

— І не набридло тобі вигадувати дурниці? — присоромила Понтія Джульетта. — Нема кому воювати.

— Зате є з ким, а кому — знайдеться, — не вгавав пугач. — Колишня сила повернеться. Голод буде...

— Годі! — обірвав балакучого провидця бука. — У нас був важкий день, слід відпочити. Пережити ще й твої теревені нам уже не до снаги.

— Важкий день... А ніч іще важчою буде, — кружляв під стелею пугач. — Ой, якою ж важкою буде ніченька...

— Гаразд, гаразд, — Джульетта своїм огрядним тілом відтиснула Понтія до вікна, — залітай завтра, а зараз ми мусимо спати.

— Ну, то я полетів, шановні мої, — образився пугач, — але сьогодні ви й очей не стулите. Згадаєте мої слова, згадаєте, та буде пізно.

Джульетта зачинила за птахом вікно і завісила фіранку.

Бука й дракониця не йняли віри усіляким Понтієвим передбаченням і зазвичай пропускали їх повз вуха. Адже щоб переслухати усі пугачеві пророцтва, потрібно було мати неабияке терпіння і надзвичайну силу волі. Проте була ще одна причина, з якої Гаврик і Джульетта хотіли

якнайшвидше позбутися компанії надокучливого сусіда. Їм не терпілося роздивитися, що ж то за книжечку ховав від песиголовців лепрехун. Цікаво, чому він віддав її саме Гаврикові?

Бука витяг з-за пазухи таємничий подарунок. Це був зошит, оправлений дивною пухирчатою шкірою. Гаврик поклав його на стіл і розгладив палітурку рукою. Щойно бука торкався рукою оправи, вона ставала яскраво-зеленою. Варто було Гаврикові прибрати руку — зошит тьмянів, а коли бука й зовсім відходив від нього, обкладинка набувала сірого кольору, а потім і геть чорніла. Коли ж Джульетта торкалася дивного зошита, його колір залишався незмінним.

Зверху на палітурці було витиснуто зображення безшерстої кішки-сфінкса, що пила з блюдця вершки. Гаврик одразу впізнав стародавній герб усього роду буків.

Тремкою рукою Гаврик розгорнув зошит. Під першою сторінкою лежав окремий аркуш. Він був зім'ятий і пожовклий від безжального впливу часу. Писав на цьому аркуші, мабуть, хтось украй виснажений, бо почерк його був нерівний. Можливо, руки автора записки (а це, безперечно, була записка) тремтіли.

— Читай уголос, — попросила Джульетта.

Двічі Гаврика просити не було потреби.

Сподіваюся, малий лепрехун збереже цього листа, а також мого щоденника, і віддасть їх тому, кому потрібно, коли прийде час. Інакше вся наша боротьба — на жаль, поки що програна боротьба, — не матиме ніякого сенсу. Нарит виявився занадто сильним... його армія була майже розгромлена, але... Сталася прикра зрада.

Мій вірний дракон стікає кров'ю, я поранений і безсилий. Книга втрачена. Проте... до справи...

Якщо ти друг і читаєш цього листа, значить, лепрехун дотримався обіцянки. Якщо ж ти ворог, то все одно мого

щоденника тобі не прочитати. Я писав у ньому пером-хамелеоном, усі літери в моїх записах — вивертні. Вони постійно змінюють форму, і жодне слово не містить здорового глузду. Літери-вивертні набудуть своєї істинної суті лише тоді, коли зошит потрапить до рук буки з чистим серцем, світлим розумом і... ні, про ще одну умову зараз не варто згадувати.

Отже, сподіваюся, ти той, хто мусив отримати цього листа і щоденника. І ще більше сподіваюся, що це сталося вчасно. Ти повинен прочитати записи в зошиті, повернути Смарагдову Книгу і продовжити боротьбу. Продовжити, щоб перемогти.

Не знаю, що буде зі мною, але якщо все трапиться так, як має бути, то ти читаєш лист за триста років після того, як він був написаний. Можливо, мене вже не буде, можливо, я загину ще сьогодні, але я переконаний: ти зможеш відродити Місто.

Уся важлива інформація — в моєму щоденнику. В листі я не ризикую нічого такого писати, бо не впевнений, що він не потрапить до рук Нарита. Проте ти мусиш діяти якнайшвидше, тож підкажу, з чого слід починати. Почни з драконів...

Усе, здається, сюди йдуть песиголовці, а з ними й сам Нарит. Віддаю листа і зошита лепрехунів. Читай щоденник. Щастя тобі!

Крив

— Ти щось зрозуміла? — після деякої паузи спитав Гаврик.

— Слабенько, — зізналася приголомшена Джульетта. — Я відчуваю тільки одне: Понтій казав правду — сьогодні ми спати не будемо.

— Мабуть, нам не обійтися без пояснень того лепрехуна. Поклади-но про всяк випадок до мого наплічника трохи мисливських ковбасок...

Шмигун

Замок чорною горою височів над усім Містом. Він був своєрідною його окрасою і... більмом. Більшість міщан з острахом і ненавистю дивилися в бік замку, захоплювалися його величиною і здригалися від його понурості. Замок ніби випромінював холод і зло. Пригноблені мешканці міста багато б віддали за те, щоб цей камінний велетень перетворився на порошок, забравши із собою в небуття і свого господаря. Але ж... замок, ніби недремний вартовий Наритової влади, нависав над Містом.

Навколо гранітних мурів ще з давніх часів було вирито рів. Ніхто не знав напевне, чи мав той рів дно, чи ж пронизував страхітливим кільцем усю Землю. Приблизно на півкілометровій глибині розпочинався густезний сірий туман, а що було під ним — важко й уявити.

Замок Нарита дірявив небо п'ятьма високими вежами: Ближньою, Дальньою, Місячною, Чорною та Карликовою.

Потрапити до замку можна було лише через єдину браму. До неї з одного боку рову на інший було перекинуто міст, який у разі потреби й на ніч піднімали вартові тролі. Ще був повітряний шлях. Та навіть перелетівши рів на крилах, ніхто не ввійшов би до Наритової фортеці, якби тролі не відчинили ворота.

Зараз Місто занурилося в духмяну травневу ніч, пропахлу цвітінням яблунь і переповнену хрущами, що летіли на одинокі саяво вікна Місячної вежі замку.

Ця башта називалася Місячною тому, що над її верхівкою висів місяць — завжди, у будь-яку пору року. Нічне світило наче було прикуте до неї невидимим міцним ланцюгом.

Невеличка кімнатка була чи не єдиним острівцем світла на все Місто. Але те світло не віщувало нічого доброго. Принаймні для Шмигуна.

Лепрехун стояв на кам'яній долівці зі зв'язаними руками та з кляпом у роті. Поруч стояли песиголовці Білка і Стрілка. Перед ним на троні, трохи меншому, ніж той, що так дратував Джульетту, сидів Нарит. За тронем ховався його блазень — люд Геліус.

— Я запитую тебе втретє і востаннє! — верещав чарівник. — Де ти подів клятого зошита, старий крутію!? Я не для того шукав тебе триста років, щоб ти мені тут удавав із себе німого!

Шмигун стояв, не підіймаючи на мага очей.

— Будемо мовчати?! Що ж, зараз ти пошкодуєш, що колись з'явився на світ. Тобі вилізуть боком оті мемуари німецького буки!

— Ваша темносте, — визирнув з-за трону блазень, — я, звичайно, не гідний втручатися, але він не буде говорити.

— Не буде?! Та як ти посмів? Чи ти хочеш разом із цим, — він показав на лепрехуна, — скуштувати моєї магії?

— Ні, Повелителю, — зігнувся в поклоні Геліус, — просто у нього в роті кляп.

— Кляп? — гмикнув Білка. — То ти ще й хитруєш, паскудо? Ану, витягуй з рота те дрантя! Напхав повну пельку ганчір'я і думав, що Повелитель не помітить?

Лепрехун і не поворухнувся.

— Чого стоїш? — гримнув Стрілка.

— У нього ж зв'язані руки, — знову втрутився люд.

— Розв'яжіть йому руки і витягніть з рота кляп, телепні! — сердито наказав Нарит.

Песиголовці миттєво виконали наказ.

— То де ти подів те, що тобі передав Крив? — знову почав допит чаклун. — І не намагайся викручуватись, я знаю точно, що то був ти.

— Я не розумію, про що ви говорите, — відповів Шмигун.

Звичайно, він добре знав, що має на увазі Нарит. Ішлося про щоденник, який він отримав від короля буків триста років тому і який беріг стільки часу, щоб передати в руки того, кому

адресував його Крив. Шмигун сподівався, що не помилився і той бука в кав'ярні й повинен був отримати зошит. Принаймні щоденник сам відчув свого адресата, позеленівши в його присутності. Сталося так, як казав про це Крив, і Шмигун не міг собі дорікнути ні в чому. Він виконав обіцянку. Але тепер, потрапивши в руки Нарита, мусив відповідати або загинути.

— Якщо ти скажеш, де подів зошит, я можу тобі віддячити, — вирішив піти на хитрість лихий чарівник. — Хочеш, я подарую тобі взуттєве ательє? Ти ж любиш ремонтувати черевики. Або дам тобі грошей. Уявляєш, цілу купу грошей, яку можна стерегти від усього світу? Лепрехуни ж люблять закопувати десь гроші та стерегти їх?

— А скільки грошей? — підняв голову Шмигун.

Він хоч і хотів би прийняти принадні пропозиції Нарита, але ж знав, що той неодмінно його обдурить і все одно покарає або взагалі стратить. Лепрехун і бажав би мати ательє чи крамницю, але ж не ціною зради.

Шмигун удавав зацікавленість лише для того, щоб потягнути час. «Може, — думав він, — той бука зрозуміє, що вдома зі щоденником Крива перебувати небезпечно, і втече подалі».

— Багато, багато грошей, — запевняв чародій, — цілу скриню. Ні... — Наритові стало аж страшно від своєї щедрості, — це тобі буде багато. Так ти мене з торбою по світу пустиш. Пів скрині тобі буде якраз... Це ще краще, ніж ціла. У неповну скриню завжди можна ще покласти трохи грошенят.

— Я мушу подумати, — сказав Шмигун.

— Даю тобі хвилину, але потім — або кажи, або начувайся, — просичав Нарит.

Запала мовчанка. Тишу порушувало лише тріскотіння смолоскипів, що висіли на стінах, та ще вперті хрущі, що раз по раз втаранювались у вікно.

Хвилина спливала, і Нарит почав нетерпляче соватися на троні. У шибку втелюючись, мабуть, величенький хрущ, бо вона аж задзвеніла.

Шмигун мимохіть глянув на вікно. Справді, хрущ виявився чималим — розміром з буку. Сидів він на іншому хрущеві — розміром з драконицю — і щось активно жестикулював лепрехунів. «Не може бути! — промайнуло в голові Шмигуна. — Це ж ті самі — з кав'ярні!..»

— Я згоден, — промовив лепрехун і ледь помітно махнув буці рукою. — Я скажу, де щоденник.

Гаврик зрозумів жест Шмигуна і спрямував Джульетту трохи нижче вікна.

— Молодець! — зрадів Нарит. — Взуттєве ательє — набагато приємніша річ, аніж тортури чарами. Ну, кажи...

— Хай відчинять вікно, бо той кляп не давав мені нормально дихати. Я ось-ось знепритомнію, — прикинувся кволим Шмигун.

Нарит наказав песиголовцям відчинити вікно.

— Ну...

— Я віддав щоденника... — почав повільно говорити лепрехун, підходячи до рятівного вікна.

— Ну!.. — починав дратуватися чародій.

— ...одному хрущеві! — викрикнув Шмигун і шугонув у обійми темряви.

Песиголовець Стрілка пантерою кинувся за втікачем і встиг схопити його за ногу вже за вікном. Лепрехун відчайдушно смикнув ногою і, відчувши, що з неї зіслизає черевик, провалився в морок ночі. Однією рукою Шмигун тримав капелюха, щоб той не злетів з голови, а другою мацав свою ногу. Вона справді була боса. Та перейматися з приводу втрати взуття зараз було б недоречно.

Джульетта не дала лепрехунів часу навіть злякатися: миттю підставила йому свою спину, а Гаврик ухопив Шмигуна за його червоний жупан.

Із вікна Місячної вежі стирчали дві собачі голови і вили від безпорадності. З того ж таки вікна долинав скажений вереск Нарита:

— Бевзі! Прогавкали! Та я з вас мила нароблю! Цуцики безпородні! Бевзі-і-і!!!

Джульетта, щасливо всміхаючись, летіла подалі від того крику теплим травневим небом, переповненим пахощами квітучих яблунь і хрущами.

Печера Понтія

Не минуло й кількох хвилин, відколи Гаврик і Джульетта визволили Шмигуна з пазурів Нарита, як у замку засурмили тривогу.

— Буде погоня, — сказала Джульетта, — тримайтеся міцніше!

Вона напружила крила і замахала ними частіше й дужче. Та навіть Вермул, цьогорічний чемпіон із драконячих перегонів, не зміг би тягатися у швидкості з відьмаками Наритової Блискавичної Ескадрильї. Дуже скоро втікачі почули позад себе свист десятків реактивних мітел.

Блискавична Ескадрилья була гордістю армії Нарита. Хоча відьомська каста дотримувалася нейтралітету під час війни драконів, проте деякі відьмаки стали на бік злого чарівника, утворивши летючий загін. Тактика «хаотичних павуків», яку вони винайшли, принесла Наритові перемогу не над одним драконом. Ця військова хитрість полягала в тому, що з десяток мітльотчиків наздоганяли дракона і, кружляючи довкола нього, обплутували його тонкими сталевими тросами. Оскільки дракони вже не були вогнедишними, то й опору майже ніякого не чинили. Знерухомілі, вони падали на землю. Дуже часто летючі гіганти просто розбивалися. Ті, що виживали, потрапляли в полон і згодом ставали на службу до Нарита.

Маг використовував драконів здебільшого як тяглову силу та швидкий засіб пересування на великі відстані. Дракони доставляли пошту, возили до замку харчі та воду, деякі, замість коней, тягали ешелони возів з камінням чи лісом, а декого наближені до Нарита песиголовці й відьмаки готували до участі в драконячих перегонах, заробляючи на цій забаві цілі статки.

Джульетта ж була навіть не гончим драконом, а звичайним добувачем магічної смоли. Їй деколи й доводилося налягати на крила, щоб не запізнитися в замок на п'яту ранку, але втікати від ескадрильї мітльотчиків — це вже занадто.

— Я не зможу від них відірватися! — хапаючи ротом повітря, крикнула засапана Джульетта. — В когось є якісь пропозиції?

— У мене немає, — зітхнув Гаврик.

— Я занадто старий і босий для тямущих пропозицій, — кинув Шмигун, потираючи ногу.

— А в мене є, — почувся чийсь знайомий голос.

Із-під живота Джульетти випірнув Понтій.

— Лети за мною, — гукнув пугач здивованій дракониці й ринув донизу.

Джульетта кинулася за ним. Завдяки різкому маневру їм вдалося вислизнути з поля зору відьмаків, що були вже на відстані трьох подихів дракона із середньою дальністю вогнедишності. Звісно, що мається на увазі дракон колишній, довоєнний.

Знизившись, Джульетта із жахом побачила, що вони летять над самісіньким Чорним озером. Так низько навіть під час добування магічної смоли вони з Гавриком ніколи не опускалися.

— Ти що, з глузду з'їхав?! — гукнула дракониця Понтієві.

— Гайда до найвищої скелі! — скомандував птах і почав знижуватися.

Нарешті озеро не витримало такої зухвалої близькості й розпочало свою газову канонаду.

Гаврик і Шмигун вхопилися один за одного і заплющили очі: що буде, те буде.

Джув'єтта й собі залюбки заплющила б очі, але їй потрібно було ухилитися від смертоносних гарячих струменів, що зусібіч свистіли, намагаючись влучити в порушників спокою Чорного озера. Дракониця так хотіла шугонутися високо в небо, у зону недосяжності страшної артилерії, але знала: там уже повно відьмаків зі сталевими тросами наготові.

Здавалося, що переліт через озеро буде безкінечним. Та в одну мить обстріл закінчився: пугач і дракониця вже летіли над твердою поверхнею, а не над бурхливим котлом з магічною смолою.

Понтій завернув за одну зі скель і залетів до величезної пащі печери. Джув'єтта пірнула за ним.

— Ласкаво прошу до Печери Понтія, шановні мої, — гречно проказав пугач, коли Джув'єтта приземлилася і зсадила зі спини своїх наляканих пасажирів.

— І на чий, цікаво, честь ця печера так названа? — роззираючись у майже цілковитій темряві, спитав Гаврик.

— На честь її першовідкривача, тобто вашого покійного слуги, — гордо пояснив Понтій. — Років п'ятдесят тому, коли я був іще пущівірінком, ми з братами (а нас у матінки було аж восьмеро) любили гратися в піжмурки серед скель. Малі, ми не відали страху і часто гасали неподалік Чорного озера. Якось я й надібав цю затишну печерку. Звісно, тут мене ніхто ніколи не міг знайти.

— І що ми робитимемо далі? — спитав Шмигун.

— Для початку познайомимось, — запропонувала Джув'єтта.

— Я Шмигун, — відрекомендувався лепрехун.

— Мене звуть Джув'єттою, це ось Гаврик, а це — Понтій, — сказала дракониця.

— У мене тут є невеличкі запаси хмизу, — мовив пугач. — Хтось має сірники?

— Я маю, — сягнув до кишені свого поношеного лапсердака Гаврик.

Бука вправно розпалив багаття. Усі зручно вмостилися довкруг вогню і, як за командою, вступилися в лепрехуна.

Шмигун зрозумів, *чого* від нього чекають нові знайомі.

— Триста років тому, — почав розповідь лепрехун, — коли я був хлопчиськом і ще мав на ногах обидва черевики, — він із сумом поглянув на свою босу ногу, — мені до рук потрапила одна надзвичайно цінна річ. Ви вже знаєте, про що я кажу...

— І гадки не маємо, шановний, — кинув Понтій. — З цього місця попрошу розповідати детальніше.

— Мені до рук потрапив щоденник Крива...

— Кульгавий колобок!.. — тільки й зміг крикнути пугач.

— Я хоч і не дуже цікавився війною, — продовжував Шмигун, — а все більше грою в цурки-палки, квача чи в ножика, проте знав, що вона скоро закінчиться. Драconi стали подібними до запальничок, яким забракло гасу, а сам Крив, хоч і був дуже могутнім чарівником, не міг подолати ворога. Чув я, що хтось із соратників буки зрадив його, але що сталося точно, не знаю.

Одного вогненевого дня я сидів на даху бабиної клуні й спостерігав за повітряним боєм драконів і відьмаків. Драconi програвали битву: один за одним вони падали, обплутані тросами. Баталія відбувалася в районі Чорного озера, тому деякі драconi тонули у в'язких обіймах смоли, а деякі — розбивалися об гострі зуби скель.

Лише від одного з твоїх, Джульетто, родичів відьмаки на мітлах відлітали, як горошини від стіни. На тому драконові сидів вершник. Безумовно, він застосовував якісь потужні чари. Та раптом щось трапилося: чари перестали діяти, і Блискавична Ескадрилья дуже швидко обплутала сміливців своїми павучими тенетами. Останній дракон теж упав.

У цей момент моя хлоп'яча цікавість перемогла страх, і я кинувся до місця подій.

Побіля самої води лежав дракон. Це був Спарт — Хранитель драконів. Його знали всі, а особливо ми, хлопчаки-відчайдухи,

які так захоплювалися силою, спритністю і розумом ватажка драконів. Тепер він був переможеним. Підім'явши під себе крило, Спарт лежав у калюжі власної рубінової крові й ледь-ледь дихав. Поруч лежав Крив — король буків. Навряд чи знайшовся б хтось у Місті, крім всілякої погані, звичайно, хто не любив би Крива. Він був надзвичайно справедливим королем і великим чарівником. Допоки не з'явився Нарит...

Бука лежав на боці, спершись на лікоть однієї руки, а другою щось писав у зошиті. Коли Крив побачив мене, то зрадів і погукав до себе:

— Слухай мене уважно, лепрехунчику, — сказав мені король буків, — ти мусиш передати цей щоденник одному буці через триста років. Скоро я віч-на-віч зустрінуся з Наритом. Хоча моя сила втрачена, та ще не використано Заклинання підсвідомості. І я готовий спрямувати його на ворога. Це заклинання почне діяти через триста років, тому дуже важливо, щоб ти зберіг щоденник до того часу, коли воно вразить Нарита. Але пам'ятай: мусиш віддати мої записи тільки тому, від чийого доторку чарівна оправа, виготовлена зі шкіри водяного хамелеона, позеленіє.

Потім Крив написав ще листа і передав мені разом зі щоденником.

— Тікай, малий, — мовив він, — і хай береже тебе Книга.

Триста років я стеріг послання короля буків, закопавши зошит з листом під бабусиною клунею. Коли ж настав час, я дістав щоденник, сховав за пазуху і почав ходити скрізь, шукаючи потрібного буку. Декілька тижнів упертих пошуків не дали результатів. Я відчував, що мною вже зацікавилися крилуни і песиголовці. Потрібно було залягти на дно, щоб не нападати себе.

Учора я пішов до Марти, щоб перехилити квартиру другу горох'янки. Правду кажучи, я зневірився у своїх пошуках, був знервований від постійного відчуття, що за мною хтось стежить.

А потім я зустрів тебе, Гаврику. На щастя, зустрів. Ви ж самі бачили, що мене в той день винюхали Наритові лягаві.

— Що ж, — підкидаючи в багаття хмизу, мовив бука, — маємо трохи часу до ранку, маємо Кривів щоденник — чому б нам його не почитати.

— Авжеж, авжеж, почитаємо, шановні мої, — погодився Понтій, — бо якщо мене не підводить моє «третє око», то в тих записах має бути дещо цікавеньке...